

333
JUNY
2015

UN NOU BANC ASIÀTIC PER OMPLIR UN BUIT FINANCER I UN ALTRE DE PODER

Josep M. Lloveras, doctor en economia, exconsultor financer internacional i funcionari europeu

L'octubre del 2013 el president xinès Xi Jinping va anunciar la creació del Banc Asiàtic d'Inversió en Infraestructures (AIIB, en anglès), la nova ruta marítima de la seda i un fons per finançar-la. Aquest nou banc, l'objectiu del qual és esdevenir un potent instrument per al desenvolupament d'Àsia, s'ha de constituir a Pequín a finals del juny del 2015 i podria iniciar les seves activitats a finals d'any. Jim Yong Kim, president del Banc Mundial, reconeixia recentment que tots els bancs multilaterals de desenvolupament junts no tenen capacitat suficient per fer front a les ingents necessitats de finançament d'infraestructures d'Àsia. El volum de recursos necessaris s'estima en uns 100.000 milions de dòlars per any; els bancs de desenvolupament més actius en la zona (Banc Mundial i Banc Asiàtic de Desenvolupament) cobreixen solament una quart part d'aquesta quantitat, i el finançament públic i privat són insuficients per satisfer la resta.

El dèficit d'infraestructures —energia, transport i telecomunicacions, entre d'altres— és un fre al desenvolupament de la Xina, el ritme de creixement de la qual es troba en fase de desacceleració. També és un obstacle per al creixement de la regió en el seu conjunt. Els potencials recursos de l'AIIB seran importants en aquest sentit: comptarà amb un capital escriturat de 100.000 milions de dòlars, gairebé la meitat que el Banc Mundial i més de la meitat que el Banc Asiàtic de Desenvolupament. El projecte de l'AIIB té també un altre sentit econòmic: crear un mecanisme capaç de reciclar part de les ingents reserves xineses de divises (quatre bilions de dòlars, les més grans del món) cap a projectes intensius en capital.

Però la Xina no busca només omplir un buit econòmic i financer. Es tracta també de crear un instrument d'influència econòmica a Àsia que s'afegeixi al recentment creat Nou Banc de Desenvolupament d'abast mundial (banc dels BRICS, amb participació del Brasil, Rússia, l'Índia, la Xina i Sud-àfrica). La Xina pretén, a més, incrementar la seva influència en la governança financera mundial, després de repetits intents d'augmentar la seva quota de poder a l'FMI, el Banc Mundial i el Banc Asiàtic de Desenvolupament amb un resultat més aviat escàs. En efecte, el seu pes relatiu en aquestes institucions reflecteix més la situació geopolítica existent al final de la Segona Guerra Mundial que el seu poder econòmic actual. Els drets de vot de la Xina en les institucions de Bretton Woods no són gaire superiors als del Benelux i, en el cas del Banc Asiàtic de Desenvolupament, no assoleixen la

meitat dels dels EUA o el Japó. La Xina queda, a més, marginada de la presidència d'aquestes institucions.

L'Administració Obama ha mantingut des del principi una actitud de prevenició, si no de rebuig, davant el nou projecte xinès. Ha assenyalat dubtes sobre els seus estàndards de governança, transparència, socials i mediambientals. Per això, no només ha declinat la seva participació en l'AIB sinó que ha tractat de dissuadir d'altres països a aquest respecte. És una actitud comprensible en un país que durant una setantena d'anys ha jugat un paper dominant en la governança econòmica mundial. La inquietud pel que fa als estàndards del nou banc es fonamenta en l'experiència amb la Xina. Però no deixa de ser paradoxal que se li discuteixi al gegant asiàtic el que ell mateix qüestiona en les institucions financeres multilaterals: la capacitat per exercir una bona governança. S'han alçat veus autoritzades als EUA que critiquen la reticència del govern i advoquen per una actitud menys defensiva, més oberta i positiva: Stiglitz, Rogoff, Summers, Albright.

L'actitud americana no ha impedit que l'AIB sumi cinquanta-set països fundadors, incloent-ne vint de no asiàtics, les principals economies del món amb l'excepció dels EUA, el Japó, el Canadà i Mèxic, i la meitat dels membres de la Unió Europea. Entre els països llatinoamericans només es compta el Brasil, i entre els africans, Sud-àfrica i Egipte. La cursa dels principals membres de la UE per unir-se al banc en l'últim minut va començar per Luxemburg i el Regne Unit, temorosos de perdre influència com a centres financers. En qüestió d'hores, els va seguir Alemanya, preocupada per mantenir la influència financera de Frankfurt i aprofitar el potencial exportador. En els dies següents ho va fer un precipitat tropell d'altres membres, entre els quals França, Itàlia, Espanya i Polònia, igualment interessades a no perdre posicions i mantenir bones relacions amb el gegant asiàtic. La Xina ha marcat hàbilment l'agenda, una vegada més, davant una Europa que ha donat un altre exemple de falta de coordinació en relació amb una decisió estratègica.

Les autoritats xineses, però, semblen decidides a donar algunes respostes a les inquietuds legítimes que han despertat. Es preveu que la Xina tindrà entre el 25 i el 30% dels drets de vot del banc, seguida per l'Índia amb un 10-15%, fins a un total del 75% per al conjunt d'Àsia. D'altra banda, Pequín no pretén reservar-se el dret de veto. Així mateix, s'espera que el primer executiu del banc sigui una persona de reconegut prestigi professional i que el procés de reclutament sigui objectiu. Els procediments de gestió, control i aprovisionament resten, encara, pendants de definir però és probable que la Xina aspiri a reunir algunes de les millors pràctiques del sector.

La reacció del Japó il·lustra la influència del nou banc abans fins i tot que iniciï la seva trajectòria. El primer ministre, Shinzo Abe, va anunciar, aquest darrer maig, la determinació del Japó d'incrementar de manera important les seves inversions en infraestructures a Àsia utilitzant la seva pròpia agència de desenvolupament i altres instruments al seu abast, com ara l'augment en un 50% de la capacitat de préstec del Banc Asiàtic de Desenvolupament, on el Japó juga un paper preponderant.

No és fàcil predir el futur de l'AIB, ni anticipar si assolirà els nivells de bona governança que ara mateix es posen en dubte. Crear una institució d'aquest tipus és un procés llarg i complex tal com ho ha demostrat la constitució d'altres de similars. Però es tracta d'un projecte d'importància estratègica per a la Xina per la qual cosa cal pensar que estarà disposada a invertir tota mena de recursos per convertir-lo en un aparador de la seva influència. De la mateixa manera que és proverbial la capacitat xinesa per desconcertar el món creant infraestructures de la nit al dia, és possible que el nou banc ofereixi també sorpreses.

Amb aquest ambiciós projecte, la Xina fa un pas més per passar del bilateralisme a un multilateralisme més actiu, que s'afegeix al gran pas que va suposar l'accés a l'Organització Mundial del Comerç. L'àmplia participació de països en el banc reforça aquesta dimensió. Queden, sens dubte, grans reptes per resoldre però és precisament a través d'aquesta dimensió multilateral com millor es podrà influir positivament en el disseny i el funcionament de l'AIIB.